

MEMORANDUM

VAN DE BELGISCHE BOUWMATERIALENPRODUCENTEN

NOVEMBER* 2024

Architect: Jao Smet, foto: Luc Roymans

* De redactie werd in oktober 2024 beëindigd.

BMP – Belgische BouwmaterialenProducenten
www.bmpmc.be

 BMP
Belgische BouwMaterialenProducenten

De BouwMaterialenProducenten wensen ten volle mee te werken aan de groene transitie naar een energiezuinig gebouwenpark en naar duurzaam bouwen, aan de energietransitie naar een klimaatneutrale samenleving en aan de digitale transitie van de bouw.

Maar om deze transities te doen slagen formuleren zij in het hiernavolgende geactualiseerde memorandum enkele reflecties en een aantal voorstellen van beleidsmaatregelen voor de nieuwe regeringen, in lijn met de prioriteiten van duurzame welvaart en competitiviteit van de Europese Commissie.

BMP, de federatie van de BouwMaterialenProducenten, vertegenwoordigt meer dan 600 producenten van bouwmaterialen van verschillende oorsprongen, waarvan 2/3 kmo's, die samen meer dan 30.000 mensen tewerkstellen en een omzet van ca. 15 miljard realiseren waarvan ca. 60 % via export.

Het memorandum in een notendop

Naar een energiezuinig gebouwenpark

In het kader van de herschikte Europese richtlijn op de EPB (Energieprestaties en Binnenklimaat) dringen de BouwMaterialenProducenten erop aan dat de minimumeisen vooral op een voldoende energiezuinige gebouwschil afgestemd zijn. Daarnaast is het belangrijk dat er ook steeds met de positieve impact van het daglicht en van de natuurlijke ventilatie rekening wordt gehouden.

Bij de omzetting van de herschikte EPB-richtlijn dienen de overheden effectief gebruik te maken van de reeds ontwikkelde TOTEM (Tool to Optimise the Total Environmental Impact of Materials). Deze aanpak garandeert een continue dynamiek om de totale milieu-impact van gebouwen — inclusief hun aard-opwarmingsvermogen (Global Warming Potential of GWP) — te reduceren. Om een volledig en correct zicht te hebben op de GWP van gebouwen moet ook met de carbonatatie tijdens de bouw- en gebruiksfase van de gebouwen rekening worden gehouden.

De herschikte EPB-richtlijn houdt heel wat deadlines in die niet ver verwijderd zijn. De BouwMaterialenProducenten zijn bereid om met de gewesten samen te werken en hun praktijkexpertise te delen. Ze roepen de gewesten dan ook op om voldoende overleg met de stakeholders van de bouwsector op te zetten. Zonder de bevoegdheden van de gewesten te willen aantasten of in vraag te stellen, benadrukken ze eveneens de voordelen voor de bouwsector en voor de samenleving om het EPB-beleid en minstens de toegepaste berekeningsmethode in de drie gewesten zoveel mogelijk te harmoniseren.

Zowel renovatie als sloop en wederopbouw stimuleren

De BouwMaterialenProducenten steunen de renovatieplicht die de Vlaamse en Brusselse Gewesten hebben ingevoerd, omdat zij toelaat om de renovatie van het woningenpark in de tijd te spreiden. Door de prijzodynamiek die uit die verplichting voortvloeit, worden de te renoveren woningen ook financieel toegankelijker. Ze moedigen het Waals Gewest aan om zonder uitstel ook de renovatieplicht in te voeren die trouwens is opgenomen in haar Lucht-Klimaat-Energieplan maar nog niet werd uitgevoerd. Verder bevelen ze de gewesten aan om na te gaan of de renovatieplicht die bij hen van toepassing is/zal zijn, wel voldoende zal zijn om beoogde geleidelijke renovatie van het woningenpark te verwezenlijken.

Naast renovatie dient ook de sloop en wederopbouw van gebouwen te worden gestimuleerd. De BouwMaterialenProducenten benadrukken de economische, sociale en milieutroeven van een gunstig btw-regime voor sloop en wederopbouw. Bovendien financiert de fiscale maatregel zich grotendeels zelf en genereert ze voor de overheid nog voor een lange periode extra inkomsten uit de onroerende voorheffing. Als de nieuwe toepassingsmodaliteiten voor die btw die de vorige regering heeft uitgewerkt, niet even productief zijn als de regeling daarvoor, moet de nieuwe regering ze herbekijken.

Een performante infrastructuur ook voor de klimaatverandering

De BouwMaterialenProducenten beklemtonen het belang van een performante infrastructuur voor de economische activiteit en voor de tewerkstelling, alsook voor de energietransitie, maar eveneens om schade en leed door de negatieve effecten van de klimaatverandering te voorkomen.

Duurzaam en circulair bouwen

Teneinde met de Green Deal coherent te blijven, impliceert duurzaam bouwen dat de globale impact op het milieu van een gebouw gedurende zijn gehele levenscyclus, de CO₂-emissies inbegrepen, tot een minimum wordt herleid. Niet alle duurzaamheidsbeoordelingsinstrumenten op de markt laten een volwaardige beoordeling van de milieuprestatie toe, wat tot verwarring leidt. Om een einde te maken aan de wirwar van beoordelingsinstrumenten over duurzaam bouwen dringen de BouwMaterialenProducenten er bij de gewesten op aan om rond de beoordeling van de milieuprestaties in de bouw orde op zaken te stellen. De toepassing van het duurzaamheidsinstrument TOTEM is ook hiervoor bijzonder nuttig. Meer in het bijzonder zou het ook nuttig zijn dat de gewesten samen TOTEM Infra ontwikkelen en als duurzaamheidsbeoordelingsinstrument voor de infrastructuurwerken gebruiken.

Op het vlak van circulair bouwen stellen de BouwMaterialenProducenten vast dat de initiatieven zich exponentieel vermenigvuldigen. Zij komen vanuit verschillende hoeken (de gewesten en de federale overheid en allerhande onderzoeks- en andere instellingen) en overlappen elkaar vaak. Die veelvoud van initiatieven maakt het voor de producenten moeilijk om aan alles even actief mee te werken. Samenwerking en synergiën tussen de initiatieven zouden kosten kunnen besparen en tot meer efficiëntie leiden. Daarnaast is het belangrijk dat de overheden voorzichtig omgaan met beleidsmaatregelen die de circulaire economie willen bevorderen maar die niet noodzakelijkerwijze de kleinste impact op het milieu hebben en/of uiteindelijk de markt verstoren. Nauw overleg met de sector is onontbeerlijk.

Gediversifieerde lokale productie vrijwaren

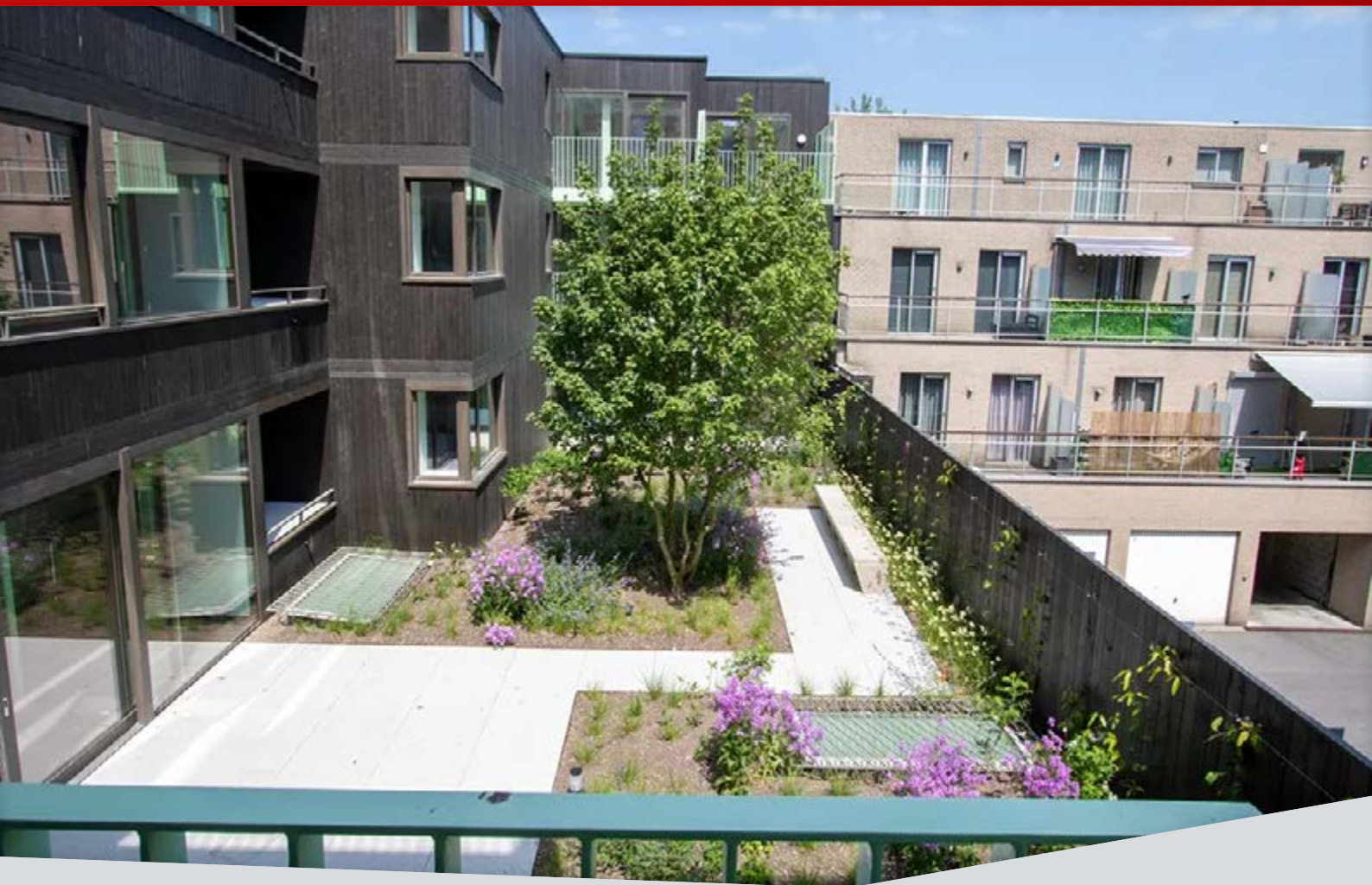
In een context van Europese herindustrialisering en om de renovatiegolf te kunnen realiseren die noodzakelijk is om de Europese klimaatdoelstellingen te bereiken, dient de overheid (nieuwe) investeringen in een gediversifieerde lokale productie van performante bouwmaterialen aan te moedigen. De creatie van een level playing field is daarbij cruciaal.

Energietransitie afstemmen

De beoogde energietransitie naar een klimaatneutrale samenleving zal maar succes kennen als zij is afgestemd op de beschikbaarheid van koolstofvrije energiedragers en de capaciteit van de netwerkinfrastructuur. Enkel aan de prijszetting sleutelen voor de fossiele brandstoffen ten opzichte van elektriciteit is geen oplossing als de rest niet volgt.

Meewerken aan digitale transitie

De BouwMaterialenProducenten werken momenteel samen met de voornaamste stakeholders van de bouwsector aan een digitaal platform dat voor België een up to date single-source-of-truth voor bouwmaterialen moet worden. Zij verzoeken de overheden om in het kader van hun digitaliseringsinitiatieven in de bouw met de opzet van dit Belgisch bouw informatieplatform rekening te houden en om nauw met de stakeholders van dat platform te overleggen.

Het memorandum meer in detail

Inhoud

	DE GROENE TRANSITIE	8
1.	Een energiezuinig gebouwenpark	10
1.1.	Een kostoptimale isolatie van de gebouwschil blijft essentieel in de herschikte EPB-richtlijn	10
1.2.	Energiezuinigheid mag gezondheid, welzijn en leefcomfort niet verwaarlozen	12
1.3.	De omzetting van de herschikte EPB-richtlijn moet benut worden om ook over een duidelijk beeld van de milieu-impact van de gebouwen over de volledige levenscyclus te beschikken	12
1.4.	Er dient dringend werk te worden gemaakt van de herschikte EPB-richtlijn in overleg met de stakeholders	14
1.5.	Renovatie is een must maar (selectief) slopen en wederopbouw is soms de meest aangewezen oplossing, beiden dienen verder bevorderd te worden	15
2.	Een performante infrastructuur die er ook toe bijdraagt de effecten van de klimaatverandering op te vangen	18
3.	Duurzaam bouwen	19
3.1.	Een wirwar aan duurzaamheidsbeoordelingsinstrumenten die tot verwarring leidt	20
3.2.	Circulaire economie bevorderen laat geen improvisatie toe	22
3.3.	Naar een steeds milieu-performantere bouw streven	24
3.4.	Een gediversifieerde lokale productie dient behouden en aangemoedigd te worden	28
	DE ENERGIETRANSITIE	29
	De energietransitie is al volop aan de gang	31
	Maar de energietransitie kan niet zonder de nodige infrastructuur	32
	Een toename van de elektriciteitsproductiecapaciteit en meer bepaald met koolstofvrije energiebronnen en/of hernieuwbare energie is vereist	33
	Aan de prijszetting sleutelen om de energietransitie te versnellen is geen oplossing als de rest niet volgt, integendeel	34
	EEN DIGITALE TRANSITIE	35

De groene transitie

De klimaatverandering blijkt jaar na jaar almaar duidelijker te worden. Om het hoofd te bieden aan de toenemende extreme weersomstandigheden, bosbranden, overstromingen, ..., worden de beleidsmaatregelen verstrengd. Zo heeft de Europese Commissie de doelstellingen van de Green Deal met het Fit for 55-programma aangescherpt waardoor België haar broeikasuitstoot tegen 2030 met ca. 50 % moet verminderen.

Omdat het gebouwenpark goed is voor 40 % van het primaire energieverbruik en 36 % van de energiegerelateerde broeikasgasemissies en omdat een groot deel van het gebouwenpark weinig energie-efficiënt is, staat **het energiezuinig maken van het gebouwenpark bovenaan op de prioriteitenlijst**. Niettemin is een performante infrastructuur die ook ertoe bijdraagt de effecten van de klimaatverandering op te vangen eveneens van belang. En dit allemaal wordt nog meer gerechtvaardigd gezien de positieve weerslag van de bouw- en renovatiewerken zowel op economisch als op sociaal vlak.

Maar **de Europese Green Deal beperkt zich niet tot het klimaatbeleid. Hij beoogt ook een betere bescherming van het milieu, de biodiversiteit en ecosystemen**, om de EU tot een 'moderne, grondstoffenefficiënte en concurrerende economie' om te vormen met het oog op een duurzame economische groei.

1. Een energiezuinig gebouwenpark

1.1. Een kostoptimale isolatie van de gebouwschil blijft essentieel in de herschikte EPB-richtlijn¹

Zoals hierboven al vermeld, is het gebouwenbestand in de Europese Unie goed voor een leeuwendeel van het primaire energieverbruik, dat voor een groot deel voor de verwarming van de residentiële sector met fossiele brandstoffen dient. De herschikte EPBD beoogt de broeikasgasemissies aan te pakken door o.a. het energieverbruik te verminderen, in overeenstemming met het energie-efficiëntie-eerstbeginsel. Dat beginsel houdt in dat bij de bepaling van het beleid, verschillende kosten- en energie-efficiënte alternatieve maatregelen overwogen worden om met een beperkt energiegebruik hetzelfde resultaat te bereiken.

Omdat de ingrijpende energetische renovatie van gebouwen veelal hinder en ongemak veroorzaakt, kan de verleiding groot zijn om ze zoveel mogelijk te beperken

door op technische installaties (zonnepanelen, warmtepomp, ventilatie met warmtewisselaar, ...) een beroep te doen om aanvaardbare berekende energieprestaties voor de gebouwen te bereiken. De herschikte richtlijn laat dat niet toe door in minimumeisen voor gebouwen en onderdelen van gebouwen te voorzien. Met **technische installaties** blijkt het inderdaad mogelijk om het gebruik van fossiele brandstoffen en de hierbij gekoppelde broeikasgasemissies te reduceren. Maar **ook al verbeteren deze installaties de berekende energieprestatie van een gebouw, ze bieden geen garantie in de tijd en betekenen ook niet sowieso besparingen op het eindgebruik van energie**. De efficiëntie van deze installaties die steeds complexer worden, staat of valt met de correcte werking en afstelling, en het tijdig onderhoud en vervanging. Bovendien blijft er in een onvoldoend geïsoleerd gebouw

¹ Europese Richtlijn betreffende de energieprestatie van gebouwen (Richtlijn 2024/1275 van het Europees Parlement en de Raad van 24 april 2024).

nog te veel warmte ontsnappen doorheen het dak, muren en/of vloeren, waardoor de warmtevraag en het energieverbruik onnodig groot blijven. De verwarming in het gebouw moet dan in functie van die grotere warmtevraag gedimensioneerd worden waardoor een grotere en duurdere installatie nodig is. En omdat het leef- of werkcomfort door de temperatuur van de lucht en van de muren van een verblijf- of werkplaats beïnvloed wordt, ervaren de mensen een gevoel van kilte in weinig geïsoleerde ruimtes waardoor ze er vaak de thermostaat op een hogere temperatuur instellen. In een vorig memorandum van BMP werd verwezen naar diverse studies waaruit blijkt dat **de renovatie van de gebouwschil op middellange en lange termijn de meest economische en efficiënte maatregel is om gebouwen energie-efficiënter te maken.**

De beschikbare richtlijn voorziet in minimumeisen voor de onderdelen van de gebouwschil om, op zijn minst, kostenoptimale energie-efficiëntieniveaus te bereiken. De gewesten moeten de minimumeisen regelmatig ac-

tualiseren. Bij (tijdelijke) lage energieprijzen zullen de berekende kostenoptimale eisen met een lager energie-efficiëntieniveau overeenstemmen, die niet noodzakelijkerwijze volledig in lijn is met het doel van de beschikbare richtlijn. De gebouwen zouden dan gedurende hun hele levensduur dan ook maar een lager efficiëntieniveau bereiken. Maar de beschikbare richtlijn laat ook toe om verder te gaan, onder meer om de installatie van performante laagtemperatuurverwarmingssystemen te vergemakkelijken, maar eveneens om (ook bij lage energieprijzen) een voldoende energie-efficiëntieniveau voor de gebouwschil te realiseren op lange termijn.

De BouwMaterialenProducenten dringen erop aan dat de minimumeisen op een voldoende energie-zuinige gebouwschil afgestemd zijn.

1.2. Energiezuinigheid mag gezondheid, welzijn en leefcomfort niet verwaarlozen

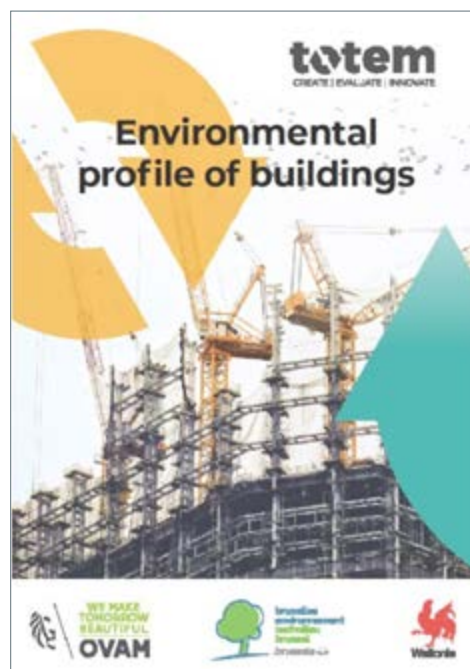
Naast goed geïsoleerde wanden hebben ook **natuurlijk licht en natuurlijke ventilatie een cruciale impact op het welzijnsgevoel, de concentratie en de productiviteit.** Beglazing en opengaande ramen moeten worden geoptimaliseerd om daglicht, zonnewinsten, nachtkoeling en verse lucht maximaal te kunnen benutten waarbij energiezuinigheid en thermisch comfort gehaald worden zonder gezondheid, welzijn en leefcomfort te verwaarlozen.

De BouwMaterialenProducenten dringen erop aan opdat er met de positieve impact van het daglicht en van de natuurlijke ventilatie voldoende rekening wordt gehouden.

1.3. De omzetting van de herschikte EPB-richtlijn moet benut worden om ook over een duidelijk beeld van de milieu-impact van de gebouwen over de volledige levenscyclus te beschikken

De herschikte EPB-richtlijn beoogt de klimaatverandering via o.a. de vermindering van de broeikasgasemissies aan te pakken. Ze voert hiervoor een nieuwe parameter in: het **aardopwarmingsvermogen of GWP (Global Warming Potential)**, die een indicatie geeft van de potentiële bijdrage van een gebouw aan emissies die tot klimaatverandering leiden gedurende de gehele levenscyclus van het gebouw.

Voor de berekening van de GWP verwijst de herschikte richtlijn naar de Europese norm EN 15978. Diezelfde norm ligt eveneens aan de basis van TOTEM (of Tool to Optimize the Total Environmental impact of Materials), het beoordelingsinstrument dat de gewesten in samenwerking met de federale overheid ontwikkeld hebben om de totale milieu-impact van gebouwen (inclusief het opwarmingspotentieel) over hun gehele levenscyclus te berekenen. **Wanneer er al een nationaal berekeningsinstrument beschikbaar is, laat de herschikte richtlijn toe om het voor de vereiste informatieverstrekking te gebruiken.**

Het is dan ook maar een kleine stap om **TOTEM bij de omzetting van de richtlijn in te voeren. Daardoor zullen wij over een correct beeld van de totale milieu-impact van de gebouwen kunnen beschikken, wat de producenten zal stimuleren om continu de milieuprestatie van de gebouwen te verbeteren.** Wat dan weer coherent is met de Green Deal, die naar een betere bescherming van het milieu in de brede zin streeft. De gewesten hebben het blijkbaar ook gepland, wat enige hoop biedt dat TOTEM deze keer ook effectief zal worden ingevoerd en niet nogmaals worden uitgesteld.

Zoals hierboven al geschreven, beoogt de berekening van de GWP een indicatie te geven van de totale bijdrage van een gebouw aan emissies die tot klimaatverandering leiden. Er wordt hiervoor rekening gehouden met zowel de broeikasgasemissies gelinkt aan de bouwmaterialen, als die tijdens de gebruiksfase van het gebouw. Maar volledigheidshalve en om een correct beeld van de klimaatvoetafdruk van een gebouw te hebben, **dient er niet alleen rekening te worden gehouden met de**

CO₂-emissies maar ook met de CO₂-opname of carbonatatie die zich ook voortdoet tijdens de uitvoering van de werken en de gebruiksfase van het gebouw. Zonder verder in detail op de chemische reacties in te gaan, komt bij de productie van bepaalde bouwmaterialen (cement, kalk, ...) CO₂ vrij door calcinatie van kalksteen (CaCO₃) op hoge temperatuur (decarbonatatie). Deze CO₂ wordt nadien, afhankelijk van product en gebruik, gedurende de constructie- en gebruiksfase van het gebouw en infrastructuur op korte en middellange tijd voor een belangrijk deel terug gebonden. Dit gebeurt via een natuurlijk proces, de carbonatatie, waarbij de CO₂ met de vochtigheid en de kalk aanwezig in de funderingen, muren, wanden, vloeren en daken van het gebouw reageert en terug in kalksteen wordt omgevormd. Dat proces vormt de basis voor de uitharding van bepaalde materialen (mortels, pleisters, ...). De carbonatatie is niet te verwaarlozen en vertegenwoordigt ca. 1/3 van CO₂-emissies van de decarbonatatie, wat de klimaatafdruk van het gebouw reduceert.

De BouwMaterialenProducenten dringen erop aan opdat van de omzetting van de herschikte EPB-richtlijn ook gebruik wordt gemaakt om TOTEM in te voeren teneinde een continue dynamiek op te zetten om de totale milieu-impact van gebouwen (inclusief de GWP) te reduceren. En om een volledig en correct zicht te hebben op de GWP van gebouwen, dient ook met de carbonatatie tijdens de bouw- en gebruiksfase van de gebouwen rekening te worden gehouden.

1.4. Er dient dringend werk te worden gemaakt van de herschikte EPB-richtlijn in overleg met de stakeholders

De herschikte richtlijn houdt heel wat verplichtingen, (grondige) aanpassingen, nieuwe bepalingen en eisen in waarvan de deadlines niet ver verwijderd zijn. Zo dient de nieuwe richtlijn uiterlijk in mei 2026 omgezet te worden, dient er al een eerste ontwerp van nationaal plan voor de renovatie van gebouwen ten laatste eind 2025 ingediend te worden, ..., dient het renovatiepaspoort in mei 2026 te worden ingevoerd, ... Het beleid rond de energieprestatie van gebouwen valt voornamelijk onder de bevoegdheid van de gewesten. Het valt niet te twifelen dat ze elk al met het voorbereidingswerk voor de omzetting van de richtlijn

en het uitstippelen van hun beleid bezig zijn. **Zonder hun bevoegdheden te willen aantasten noch in vraag stellen, blijkt een samenwerking tussen de gewesten aangewezen en ook kostenbesparend.** Bovendien zijn het merendeel van de **bouwactoren actief in twee of drie gewesten waardoor harmonisatie in de berekeningsmethode van de verschillende gewesten voor hen van wezenlijk belang is.** Discrepanties kunnen tot de versnippering van de markt leiden en de toegang tot de andere regio's bemoeilijken.

De BouwMaterialenProducenten zijn bereid om met de gewesten samen te werken en o.a. hun praktijk-expertise te delen. Ze roepen de gewesten dan ook op om voldoende overleg met de sector en de hele bouwsector op te zetten. Ze benadrukken eveneens de voordelen voor de bouwsector en voor de samenleving om het EPB-beleid in de drie gewesten zoveel mogelijk te harmoniseren en op zijn minst de berekeningsmethode.

1.5. Renovatie is een must maar (selectief) slopen en wederopbouw is soms de meest aangewezen oplossing, beiden dienen verder bevorderd te worden

De herschikte EPB-richtlijn bepaalt dat de gewesten snel een traject voor de geleidelijke renovatie van het woningenbestand uitstippelen met doelstellingen voor 2030, 2040 en 2050, waarbij 55 % van de daling van het gemiddelde primaire energieverbruik wordt bereikt door de renovatie van de 43 % slechtst presterende woongebouwen.

Vaak volstaat een energetische renovatie, die desgevallend in stappen kan worden uitgevoerd, om bestaande woningen energiezuinig te maken. **De drie gewesten hebben elk al een renovatieplicht ingevoerd of aangekondigd die in de tijd gefaseerd is en die ook aan het traject voor de geleidelijke renovatie kunnen bijdragen.** Zo is in het Vlaams Gewest sinds vorig jaar bij een eigenaarswissel een renovatieplicht van de energieverslindende woningen van toepassing. De woningen met een label E of lager dienen binnen de 5 jaar na eigenaarswissel tot label D te worden gerenoveerd. Intussen heeft de nieuwe Vlaamse regering deze plicht behouden maar de uitvoeringstermijn verlengd tot 6 jaar. In Wallonië is eenzelfde maatregel in het Lucht-Klimaat-Energie-plan

opgenomen maar nog niet ingevoerd. Het Brussels Gewest heeft een renovatieplicht via het EPB-certificaat ingevoerd. Alle woningen dienen binnen de 5 jaar over een EPB-certificaat te beschikken en moeten tegen 2033 minstens label E en tegen 2046 minstens label C bereiken.

De renovatieplicht bij eigenaarswissel biedt meerdere voordelen. Zo **laat ze toe om de renovatie van het woningenpark in de tijd te spreiden en voorkomt zo pieken bij het naderen van deadlines** waardoor de renovaties niet tijdig kunnen worden uitgevoerd. En omdat ze met de meest energieverslindende woningen start, heeft ze onmiddellijk een impact op het energieverbruik. Jaarlijks veranderen ca. 2 % van het woningenbestand van eigenaar maar niet al die woningen zijn aan de renovatieplicht onderworpen. Afhangend van het gewest, beschikken 40 à 60 % van de woningen over een label lager dan D en vallen onder de renovatieplicht. Er zal niettemin moeten nagegaan worden dat die renovatieplicht wel voldoende zal zijn om aan het traject voor de geleidelijke renovatie tegemoet te komen.

Een ander **voordeel van de renovatieplicht is dat de kandidaat-kopers onmiddellijk met de vereiste renovatiewerken in hun financieel plan moeten rekening houden.** Ze kunnen niet meer al hun financiële capaciteit aan de aankoop van hun woning besteden, waardoor ze de renovatiewerken voor onbepaalde tijd dienen uit te stellen, met het risico van energiearmoede tot gevolg. De prijsdynamiek leert ons dat koopbudgetten die door de vereiste renovatiewerken beperkt worden, waanzinnige prijsverhogingen op de vastgoedmarkt helpen te voorkomen. **De renovatieplicht zorgt voor een prijscorrectie bij de slecht presterende woningen, waardoor meer budget beschikbaar is voor de vereiste renovatiewerken.**

Bij oude energieverblindende gebouwen, heeft renoveren vaak nog weinig zin. Om energetische, bouwtechnische en/of gezondheidsredenen is het vaak interessanter om ze selectief te slopen en er nieuwe te bouwen. **Sloop en wederopbouw van oudere panden draagt bovendien bij tot een grotere verdichting en maakt het tegelijk mogelijk om het aanbod aan kwalitatieve woningen te vergroten en draagt aldus bij tot een oplossing van de dreigende wooncrisis.**

De regering De Croo heeft het **gunstig btw-regime voor sloop en wederopbouw** mits beperkingen tot een permanente maatregel kunnen omvormen. **Het is maar de vraag of de nieuwe regeling die sedert dit jaar van toepassing is, even productief gebleven is met de beperkingen die werden ingevoerd. Zo niet,** gezien de voordelen van de fiscale maatregel naast de positieve impact op de economische activiteit die de fiscale maatregel met zich meebrengt, **zou het zinvol zijn om die opnieuw te herbekijken.**

Uit een onderzoek van Steunpunt Wonen blijkt immers dat het gunstige btw-regime aan de vernieuwing en toename van het aanbod op de residentiële markt zonder bijkomende inname van open ruimte bijdraagt. **Ze helpt zo om aan de toenemende vraag naar (energiezuinige) woningen tegemoet te komen alsook om de prijzen op de residentiële markt te drukken.** Verder vergemakkelijken bouwprojecten ook het aanleggen van wateropvangsystemen, groene daken en beplantingen, ..., die helpen om wateroverlast en -schaarste alsook de last van hevige temperaturen te voorkomen.

Foto: infiltratiesysteem als buffercapaciteit voor de infiltratie van regenwater.

Meerdere studies (Federaal Plan Bureau, KPMG, ...) hebben ook aangetoond dat **het gunstige btw-regime voor afbraak en wederopbouw zich met de terugverdien-effecten** (welvaart, tewerkstelling, sociale en fiscale inkomsten, ...) **grotendeels zelf financiert**.

Vaak wordt ook uit het oog verloren dat de vernieuwing en toename van het aanbod op het woningenpark ook nog een **toename voor meerdere decennia van de inkomsten van onroerende voorheffing** genereren.

Het spijtige is dat verschillende beleidsniveaus bij de inning van de btw en van de onroerende voorheffing betrokken zijn. Niettemin zou het mogelijk moeten zijn een akkoord tussen de beleidsniveaus te vinden waardoor ze samen de fiscale maatregel steunen.

De BouwMaterialenProducenten steunen de renovatieplicht die toelaat de renovatie van het woningenpark in de tijd te spreiden en energiezuinige woningen toegankelijker maakt. Ze moedigen dan ook het Waals Gewest aan om zonder uitstel de renovatieplicht die in haar Lucht-Klimaat-Energie-plan opgenomen is, in te voeren.

Verder bevelen ze de gewesten ook aan om na te gaan of de renovatieplicht die bij hen van toepassing is/zal zijn, wel voldoende zal zijn om aan hun respectievelijke traject naar de geleidelijke renovatie tegemoet te komen.

De BouwMaterialenProducenten benadrukken nog de economische, sociale en milieutroeven van het gunstige btw-regime voor sloop en wederopbouw. Bovendien financiert de fiscale maatregel zich grotendeels zelf en genereert ze ook nog een toename voor lange tijd van de inkomsten van onroerende voorheffing. Indien de nieuwe regeling niet even productief is als de vorige, dient ze te worden herbekeken.

2. Een performante infrastructuur die er ook toe bijdraagt de effecten van de klimaatverandering op te vangen

De Studiecommissie voor overheidsinvesteringen van de Hoge Raad van Financiën heeft recent moeten vaststellen dat alhoewel de overheidsinvesteringen toegenomen zijn, België maar nipt het vereiste minimum in het nieuwe Europese begrotingskader haalt. Hoewel de positieve effecten van overheidsinvesteringen op de economische groei en tewerkstelling al in meerdere onderzoeken van verschillende instellingen werden becijferd en bevestigd, en er nog nauwelijks twijfel over bestaat. Bovendien, moet er nog aan worden herinnerd dat de Nationale Bank beklemtoonde dat het **zonder een performante en toekomstgerichte infrastructuur moeilijk is om nieuwe investeringen aan te trekken**? Een performante toekomstgerichte infrastructuur vormt immers een pijler voor een productieve economische activiteit. **De infrastructuur dient dan ook overeen te stemmen met de economische ambities van de federale overheid en de gewesten.**

Zo wordt verder in dit memorandum ook het belang van een **adequate infrastructuur in het kader van de energietransitie** beklemtoond.

Ook dient de **infrastructuur op de effecten van de klimaatverandering te worden afgestemd**. Met de toename van het aantal felle buien en overstromingen maar ook met de toenemende droogteperiodes, dient de infrastructuur waar mogelijk zoveel mogelijk regenwater ter plaatse op te vangen, om het beter en gespreid in de bodem te laten doordringen en/of in infiltratievoorzieningen tijdelijk of voor droogteperiodes op te slaan.

Alhoewel de BouwMaterialenProducenten zich van de begrotingsmoeilijkheden van de verschillende beleidsniveaus bewust zijn, beklemtonen ze het belang van een performante en adequate infrastructuur voor de economische activiteit en voor de tewerkstelling, alsook de energietransitie, maar eveneens om schade en leed door de effecten van de klimaatverandering te voorkomen.

Architect: ADD-IT Architecten, foto: Marcel Van Coile.

3. Duurzaam bouwen

Met het groeiend besef van de klimaatverandering, wordt de druk almaar groter om duurzaam te bouwen. Maar velen focussen hiervoor alleen op een vermindering van de CO₂-emissies. Terwijl **de Europese Green Deal niet alleen de klimaatverandering maar eveneens de aantasting van het milieu als bedreiging beschouwt**. Zo beoogt de Green Deal ook een betere bescherming van de biodiversiteit en de ecosystemen met het oog op een duurzame economische groei.

Foto: witte bouwmaterialen, Binst Architects, Antwerpen.

3.1. Een wirwar aan duurzaamheidsbeoordelingsinstrumenten die tot verwarring leidt

Duurzaamheid in de bouw is een begrip dat voor de bouwactoren laat staan voor het grote publiek **steeds onduidelijker** wordt. De wildgroei aan keurmerken en beoordelingsinstrumenten om de duurzaamheid van materialen en bouwwerken te beoordelen, helpt daar niet bij en komt alleen verwarrender over. Het gaat van de evaluatie van een impact of eigenschap op materiaalniveau tot het in rekening brengen van een hele reeks indicatoren op gebouwniveau en over de gehele levenscyclus van dat gebouw, om hetzelfde begrip duurzaamheid of duurzaam bouwen te beoordelen. Doordat ze niet allemaal gebruiken van dezelfde beoordelingscriteria, parameters en berekeningsmethode, laat staan even betrouwbaar zijn, zijn de resultaten niet te vergelijken, kunnen zij tegenstrijdig overkomen en verwarring scheppen.

Teneinde met de Green Deal coherent te blijven, impliceert duurzaam bouwen dat de globale impact op het milieu van een gebouw gedurende zijn gehele levenscyclus, de CO₂-emissies inbegrepen, tot een minimum wordt herleid.

Het spreekt dan ook voor zich dat **duurzaamheidskeurmerken of beoordelingsinstrumenten die slechts een kenmerk hanteren** (zoals biogereleerd) **of met slechts één milieu-impactindicator werken** (zoals alleen de CO₂-emissies), slechts indicaties rond die enige gesimplificeerde aanpak geven en **geen volwaardige beoordeling van de duurzaamheid toelaten**.

Terwijl, zoals hierboven al geschreven, de gewesten in samenwerking met de federale overheid een berekeningstool (**TOTEM** of Tool to Optimise the Total Environmental impact of Materials) hebben ontwikkeld die **de totale milieu-impact van een gebouw over zijn gehele levenscyclus in beeld brengt**. TOTEM is gebaseerd op Europese geharmoniseerde en wetenschappelijk onderbouwde normen, die de milieu-impact van

een gebouw aan de hand van niet minder dan 19 milieu-impactindicatoren meten. De milieugegevens rond deze indicatoren zijn terug te vinden in de EPD's (Environmental Product Declaration of milieuproductverklaring). In tegenstelling tot wat zou kunnen worden gevreesd, **betekent de invoering van TOTEM op zich geen bijkomende kosten voor de opmaak van de EPD's** gezien de nieuwe Europese Bouwproductenverordening (Construction Products Regulation of CPR) de EPD's in de DoPC (declaration of performance and conformity) opneemt. Bovendien kunnen **TOTEM en de EPD's ook nog voor andere doeleinden benut worden**. Zo kunnen ze dienen om conform de herschikte EPB-richtlijn de **vereiste info rond de GWP** van gebouwen te verstrekken. **En mocht de CO₂-prestatieladder toch nog vereist zijn, kunnen ze ook hiervoor worden gebruikt** (Handboek CO₂-prestatieladder versie 3.1). En omdat TOTEM en de EPD's de CO₂-uitstoot over de gehele levenscyclus weergeven, laten ze toe om gemakkelijker met de **carbonatatie** in het kader van de GWP en CO₂-prestatieladder rekening te houden.

Verder zijn de EPD's ook van nut voor de producenten bij hun **streven naar steeds milieuperformantere bouwmaterialen** door hun sterke maar ook zwakke punten op milieuvlak te identificeren en om daar dan werk van te maken.

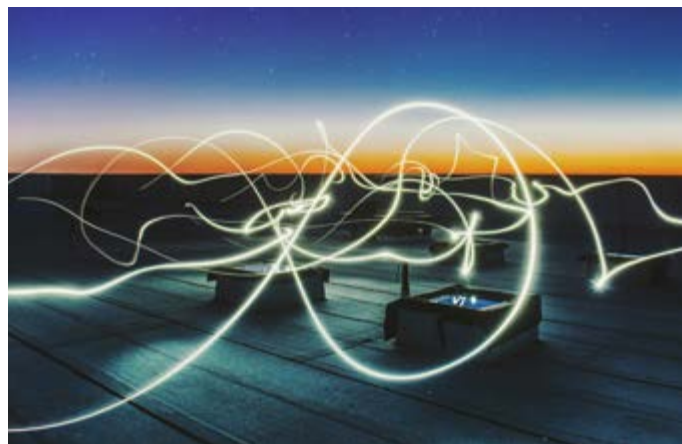
En net zoals de EPB-regelgeving de producenten met elkaar laat concurreren en hen stimuleert om steeds energie-efficiëntere bouwmaterialen en -systemen te ontwikkelen, zal de **invoering van TOTEM** eenzelfde **concurrentiële stimulans** betekenen **voor de milieuprestatie** in zijn geheel.

Het Vlaams Gewest plant nu ook de ontwikkeling van **TOTEM Infra**, een duurzaamheidsbeoordelingsinstrument voor de infrastructuurwerken. Volgens de timing, is het aanbestedingsproces in 2025 gepland en zullen de eerste pilotprojecten in 2027 plaatsvinden. De andere gewesten worden uitgenodigd om zich bij het project aan te sluiten.

De vraag rijst dan ook wat de meerwaarde is van beoordelingsinstrumenten die alleen op één indicator focussen. Sommige stakeholders wensen meer in het bijzonder het gebruik van de CO₂-prestatieladder te bevorderen als een handig instrument dat een continue verbetering van de duurzaamheid in de bouw door de vermindering van de CO₂-uitstoot beoogt. Maar zoals eerder al geschreven, beperkt duurzaamheid in de bouw zich niet tot de CO₂-emissies. En voor wat de gebouwen betreft, wat is de toegevoegde waarde van de CO₂-prestatieladder

t.o.v. de berekende GWP waarin de herschikte EPBD voorziet? Te meer als de EPD's en TOTEM zowel voor de CO₂-prestatieladder als de berekende GWP kunnen worden gebruikt. En voor de infrastructuurwerken volgt TOTEM Infra in 2027.

De producenten kunnen **niet zomaar aansluiten bij alle duurzaamheidskeurmerken en -beoordelingsinstrumenten** die opgezet worden. Elk van hen vraagt tijd en middelen voor de inzameling van de nodige data, de audit- en andere interne trajecten alsook de financiële bijdragen en kosten die hier bijkomen. Ze komen uiteindelijk allemaal ten laste van de eindgebruikers. Is dit coherent met de intentie om de bouw toegankelijker te maken?

De BouwMaterialenProducenten dringen er bij de gewesten op aan om rond de beoordeling van de milieuprestatie in de bouw wat orde op zaken te stellen door, zoals hierboven al verzocht, van de omzetting van de herschikte Europese EPB-richtlijn gebruik te maken om TOTEM (of Tool to Optimise the Total Environmental impact of Materials) in te voeren.

De BouwMaterialenProducenten dringen er verder nog aan dat de gewesten samen TOTEM Infra ontwikkelen en als duurzaamheidsbeoordelingsinstrument voor de infrastructuurwerken gebruiken.

3.2. Circulaire economie bevorderen laat geen improvisatie toe

Circulaire economie wordt almaar meer een prioriteit in het beleid om grondstoffen te besparen en de grote hoeveelheden bouwafval te verminderen.

Bepaalde bouwproducten kunnen gemakkelijk in de circulaire economie terecht komen. Voor andere materialen ontwikkelen de producenten bouwsystemen die het hergebruik ervan vergemakkelijken zoals voor binnenwanden of gevelstenen. Maar hoewel hergebruik besparingen van grond- en hulpstoffen tijdens het productieproces toelaat, is het niet noodzakelijkerwijze een goede zaak voor het milieu. De prestaties van oude bouwproducten zijn ook maar deze die toen golden en die soms ook nog na verloop van tijd zijn verzwakt. Een gemakkelijk voorbeeld ter illustratie hiervan: ramen in goede staat van 10-20 jaar oud. Hun isolatiegraad (Uw-waarde) is minder performant dan nieuwe die vandaag op de markt beschikbaar zijn. **De afweging dient dan ook gemaakt te worden om de optie te kiezen met de kleinste impact op het milieu:** oudere ramen die gedurende hun levensduur meer warmte van het gebouw laten ontsnappen of nieuwe (gerecycleerde) ramen met een meer performante isolatiegraad maar waarvoor tijdens het productieproces hulpstoffen waren vereist.

Niet alle bouwafvalstoffen zijn zomaar recycleerbaar in een gesloten kring. Door O&O vinden de producenten steeds nieuwe oplossingen voor de technische beperkingen en belemmeringen, en kan almaar meer bouwafval worden gerecycleerd. Niettemin hebben de producenten niet alle touwtjes in handen, **veel hangt ook af van de selectieve inzameling en de graad van zuiverheid van de selectief ingezamelde bouwafvalstoffen.** Het is dus belangrijk om ook verder rekening te houden met recycling in een open kring (hergebruik of valorisatie in andere toepassingen).

Om de evolutie naar de circulaire economie te versnellen werken de verschillende overheden beleids- en actieprogramma's uit, stimuleren ze pilootprojecten, steunen ze onderzoeksprojecten, ..., waaraan de producenten zoveel mogelijk actief aan deelnemen.

Er worden echter ook beleidsmaatregelen overwogen die de producenten verontrusten. Zo wordt op Europees niveau maar ook binnen de federale overheid **aan productnormen gedacht die een minimum aan recycled content opleggen.** Wat een wezenlijke verandering betekent met de huidige productnormen die soms een maximum van gerecycleerd materiaal bepalen om technische prestaties te garanderen.

Foto: vermalen slooppuin van tegelpannen voor recycling.

Met deze nieuwe aanpak dienen de technische prestaties toch nog steeds gevrijwaard te worden om aan de technische vereisten van de gebouwen te blijven tegemoetkomen. Daarnaast moet men zich er ook van bewust zijn dat het hogere gebruik van recycleerde materialen kan leiden tot een hogere milieu-impact, omdat bijvoorbeeld meer hulpstoffen nodig zijn om dezelfde technische prestaties te garanderen. Verder dient men zich te vergewissen dat er voldoende te recycleren materiaal of bouwafval beschikbaar is of met andere woorden, dat er voldoende gebouwen worden gesloopt ten opzichte van het aantal nieuwe gebouwen en renovaties. **Indien de vraag naar gerecycleerd materiaal het aanbod overschrijdt, zal het tekort vrijwel zeker tot prijsverhogingen van materialen en uiteindelijk van de bouw leiden.**

Foto: inzameling gipsplaten voor recyclage.

Bij de federale overheid wordt ook nog **aan fiscale maatregelen gedacht om hergebruikte of gerecycleerde bouwproducten financieel aantrekkelijker te maken**. In geval van een gunstig btw-tarief moet er vanzelfsprekend met minder inkomsten voor de overheid rekening worden gehouden. Maar ook met dit scenario moet men zich vergewissen dat **de vraag het aanbod** aan hergebruikte of gerecycleerde bouwproducten **niet zal overschrijden**. **Zo niet zullen prijsverhogingen** het voordeel van het gunstig btw-tarief tenietdoen.

En 'nieuwe' bouwproducten door heffingen of douanerechten minder aantrekkelijker maken, kan interessant blijken door twee vliegen in een klap: hergebruikte en gerecycleerde materialen bevorderen alsook fiscale inkomsten voor de overheid genereren. Opnieuw moet men hier oog hebben voor een evenwicht tussen vraag en aanbod aan hergebruikte en gerecycleerde materialen. Zo niet zullen 'nieuwe' en dus ook 'duurdere' bouwproducten moeten worden gebruikt die tot prijsverhogingen van de bouw zullen leiden. Ook zullen de lokale producenten dan met een competitieve handicap in het buitenland worden geconfronteerd waar de export onder zal lijden met negatieve gevolgen op de lokale economische activiteit.

De BouwMaterialenProducenten merken op dat de vermenigvuldiging van initiatieven vanuit verschillende hoeken (de gewesten, de federale overheid, onderzoeks- en andere diverse instellingen) die soms ook overlappend zijn, het voor de producenten moeilijk maakt om aan alles even actief mee te werken. Samenwerking en synergiën tussen de initiatieven zouden kostenbesparend zijn en tot meer efficiëntie kunnen leiden.

De BouwMaterialenProducenten nodigen de overheden ook uit om voorzichtig om te gaan met eventuele beleidsmaatregelen om een circulaire economie te bevorderen maar die uiteindelijk niet noodzakelijkerwijze de kleinste impact op het milieu hebben en/of die marktversturend kunnen zijn. Nauw overleg met de sector is onontbeerlijk.

3.3. Naar een steeds milieu-permantere bouw streven

Duurzaamheid is een concurrentiegegeven en een permanente uitdaging voor de producenten van bouwmaterialen die ernaar streven om alsmaar beter presterende bouwmaterialen, -systemen en -technieken te ontwikkelen die tot de vooropgestelde prestaties en kwaliteit van de bouwwerken bijdragen terwijl de milieu-impact van de bouwwerken (inclusief het grondstof-, energie- en waterverbruik, de emissies en de afvalproductie) over de gehele levenscyclus tot een minimum wordt herleid.

Biodiversiteit

Eenvoudigweg omschreven is biodiversiteit de verscheidenheid aan levende organismen en de verbanden tussen hen. Biodiversiteit ligt aan de basis van gezonde ecosystemen. Menselijke activiteiten zoals veranderingen in landgebruik, vervuiling, ..., hebben een impact op de biodiversiteit die hierdoor afneemt. **Heel wat producenten nemen dan ook diverse initiatieven met de hulp van externe experts om de biodiversiteit te behouden.**

Bewust dat de ontginning van grondstoffen het natuurlijk evenwicht verstoort, streven producenten tijdens en na de ontginning naar optimale leefomstandigheden om de biodiversiteit te bevorderen. Zo worden **ontginnings-sites zelfs benut om zeldzaam geworden habitats met hun specifieke plant- en diersoorten te genereren en in stand te houden** zoals rotsachtige of zanderige hellingen en vlaktes, kalkgraslanden, ...

Ter illustratie en zonder te ver in detail in te gaan, hierna enkele voorbeelden van initiatieven waarmee de producenten de milieu-impact van bouwwerken beperken:

Alhoewel biobased materialen bij velen sowieso synoniem zijn van milieubehoud, hangt in de werkelijkheid veel af van hun teelt, oogst, afkomst en vervoer, alsook van de bindmiddelen, additieven en andere soorten stoffen die al dan niet zijn toegevoegd om de levensduur en andere prestaties van de materialen te verbeteren, maar die ook hun recyclage bemoeilijken.

Een belangrijk aandeel van het hout dat in de bouw wordt gebruikt, wordt ingevoerd zoals o.a. aangetoond door een marktstudie van Buildwise en Embuild rond de isolatiematerialen. Het gebruik van **gecertificeerd hout (keurmerken FSC en PEFC) laat toe om het hout komende van een duurzame productie te onderscheiden en te bevorderen** t.o.v. van dat dat werd geoogst in een context van overexploitatie met bosdegradatie en ontbossing tot gevolg.

Foto: J. Wuelche

CO₂-emissies

Voor de productie en recyclage van meerdere bouwmaterialen zijn hoge temperaturen vereist. Vaak worden die temperaturen nog geheel of ten dele met fossiele brandstoffen bekomen die CO₂-emissies veroorzaken. Ook zijn CO₂-emissies onvermijdelijk in het productieproces van bepaalde bouwmaterialen gezien de uitstoot van CO₂ deel uitmaakt van de chemische reactie voor hun productie.

Betrokken producenten hebben **stappenplannen** uitgewerkt om vanuit meerdere invalshoeken en de combinatie van verschillende technologieën **tegen 2050 koolstofneutraal** te zijn: energietransitie (investeringen in hernieuwbare energie, elektrificatie en, zodra mogelijk, waterstof), materiaal- en energie-efficiëntie (dematerialisatie, recuperatie van warme lucht en restwarmtes, warmtepompen, ...), CCTSU (koolstofafvang, -transport, -opslag en -gebruik), ...

De stappenplannen gaan gepaard met belangrijke investeringen meestal ook met de financiële steun van Europese fondsen en de federale en/of regionale overheden. **De Europese steun die niet zomaar aan alle investeringsprojecten wordt toegekend, kan dan ook als een bevestiging van de relevantie en het duurzaam karakter van zowel betrokken bouwmaterialen als van de stappenplannen gezien worden.**

Circulaire economie

Zoals hierboven al geschreven vereist de recyclage van bouwafvalstromen meestal een voldoende zuiverheidsgraad. **Een efficiënte selectieve inzameling is dan ook cruciaal om de circulaire economie in de bouw te bevorderen.** Meerdere overlegvergaderingen, pilootprojecten en andere initiatieven waaraan de producenten actief meewerken, werden vaak met de steun van de overheden opgezet om oplossingen te zoeken voor de technische, operationele en logistieke moeilijkheden die de selectieve inzameling van bouwafvalstoffen belemmeren. Verschillende mogelijke circuits voor de selectieve inzameling via de bouwhandel, op de werf of via andere groeperingssites worden zo uitgetest. De efficiënte selectieve inzameling van bouwafval loopt immers niet van een leien dakje.

Foto: kunststofleidingsystemen voor recyclage.

Foto: isolatiemateriaal voor recyclage.

In deze context **overwegen de gewesten ook om een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) voor de bouwmaterialen in te voeren.** Zij laten dat scenario momenteel onderzoeken. De ervaring in Frankrijk leert ons dat het niet volstaat om zomaar wettelijk een UPV in te voeren om resultaat te boeken. Indien de UPV te snel ingevoerd wordt zonder voldoende voorbereiding en medewerking van betrokken bouwactoren, is de kans vrij groot dat ze tot een kostelijke weinig efficiënte inzameling van bouwafval zal leiden die weinig bevorderlijk is voor de circulaire economie.

De recyclage van bouwafval is almaar belangrijker om de **levensduur van de grondstoffen te maximaliseren.** De producenten investeren dan ook continu in O&O om de productieprocessen in die zin performanter te maken **en ook om nadien de productiesites aan te passen of met recyclage-eenheden uit te breiden** opdat steeds meer bouwafvalstromen en grotere volumes in de productie kunnen worden benut.

Ook wordt aandacht besteed aan het verpakkingsafval van bouwmaterialen. De producenten werken actief mee aan het project **'My Recycled Content'** van Valipac dat de **recyclage** van bedrijfsmatige kunststofverpakkingen beoogt te bevorderen, en meer bepaald voor krimp- en wikkelfolies. Hiervoor waren aanpassingen vereist, o.a. bij de bedrukking op deze verpakkingen om het gebruik van een belangrijk percentage recyclelaat in de krimpfolies mogelijk te maken.

Foto: circulaire verpakking.

Modale shift naar de binnenvaart

De producenten werken actief mee aan de verduurzaming van de logistiek via de binnenvaart. Binnenschepen worden ingezet voor het transport van bouwmaterialen alsook van bouwafval dat voor recyclage bestemd is. De producenten dragen zo bij aan de ontlasting en de vermindering van de CO₂-emissies van het verkeer.

Innovatieve bouwproducten en -systemen, bouw- en renovatietechnieken

Om aan de groeiende vraag naar meer duurzaamheid tegemoet te komen, streven de producenten via verschillende invalshoeken om de bouw steeds milieuperformanter te maken:

- op materiaalniveau:

- dematerialisatie of bouwmaterialen zoals bakstenen met dezelfde technische prestaties maar geproduceerd met minder (primaire) grondstoffen, waardoor ze een grotere efficiëntie in grondstoffen, energie en transport bereiken,
- bouwmaterialen zoals gips die volledig recycleerbaar zijn, waardoor de grondstoffen voor een langere levensduur ingezet worden,
- productie van blokken en andere bouwproducten voor de bouw door CO₂-opname of carbonatatie,

Foto: circulair droogstapelsysteem.

- op het niveau van bouwsystemen:

gemakkelijk demonteerbare en herbruikbare bouw-elementen zoals niet-dragende gips binnenwanden, dragende gips binnen- en buitenwanden uit hout- of staalskelet, gevelstenen, ..., die aanpassingen van gebouwen en het hergebruik van deze bouwmaterialen vergemakkelijken,

- bouw- en renovatietechnieken:

off-site prefab technieken, gaande van op maat en in de juiste volgorde geleverde bouwmaterialen tot 2D-panelen en 3D-modules, laten toe de milieu-impact te verminderen door o.a. minder snij- en bouwafval en hierdoor ook een grotere efficiëntie te bereiken in transport en energie. Ook kunnen de werven sneller, nauwkeuriger en vaak ook met minder arbeiders en in betere en veiligere arbeidscondities worden uitgevoerd. Dit komt zowel de kwaliteit van de bouw als de aantrekkelijkheid van de bouwsector ten goede.

Foto: demonteerbare en herbruikbare gipswanden.

3.4. Een gediversifieerde lokale productie dient behouden en aangemoedigd te worden

Tot voor kort bleek de wereldeconomie veelbelovend te zijn waardoor een economie op mondiale schaal de norm was geworden. Maar de leveringsproblemen naar aanleiding van het coronavirus en de invasie van Oekraïne hebben het belang van een lokale industrie en productie terug aan het licht gebracht. Bovendien vereisen de begrotings-trajecten van de overheden alsook de welvaartsverwachtingen van de samenleving meer dan ooit een bloeiende lokale economie die in lijn is met de Green Deal.

Herindustrialisering is dan ook sinds kort opnieuw een prioriteit, niet alleen voor de economische groei en de tewerkstelling, maar ook voor de bevoorradingszekerheid. Deze prioriteit moet zeker ook voor de productie van bouwmaterialen gelden. Eenmaal op kruissnelheid zal de renovatiegolf die de Europese klimaatdoelstellingen moet

helpen bereiken grote hoeveelheden bouwmaterialen vereisen. Deze golf mag niet door een tekort aan bouwmaterialen worden belemmerd. Bovendien heeft de lokale productie ook nog een belangrijke rol te spelen om het bouwafval in de circulaire economie te brengen.

En toch hebben sommige gewesten discriminerende beleidsmaatregelen genomen ten gunste van biogerelateerde materialen, hoewel ze voor een groot deel worden ingevoerd. Dit is een signaal dat door (potentiële) lokale producenten slecht begrepen kan worden. Indien het niet zo bedoeld is, dient het zonder uitstel te worden rechtgezet. Zo niet, blijkt de context niet zo gunstig en zullen heel wat meer inspanningen nodig zijn om investeringen in de lokale productie en de circulaire economie van bouwmaterialen aan te trekken.

De BouwMaterialenProducenten benadrukken dat in een context van herindustrialisering en van de renovatiegolf om de Europese klimaatdoelstellingen te bereiken, men best (nieuwe) investeringen in een gediversifieerde lokale productie van performante bouwmaterialen aanmoedigt, o.a. door een level playing field.

De energietransitie

Zoals hierboven al geschreven, beoogt de Europese Green Deal o.a. een klimaatneutrale samenleving in 2050. Het gebouwenpark en de industrie behoren nu tot de grote energieverbruikers en CO₂-uitstoters. Ze dienen dan ook koolstofefficiënt te worden gemaakt om de klimaatdoelstellingen te halen. De sleutelwoorden hiervoor zijn energie-efficiëntie, om het energieverbruik te verminderen, en koolstofvrije energiedragers en koolstofafvang voor de restfractie.

De producenten van bouwmaterialen zijn hier dan ook op twee manieren betrokken: ze dienen performante bouwmaterialen te produceren voor de renovatiegolf van het gebouwenpark terwijl ze ook koolstofneutrale productie dienen na te streven.

Foto: pilootinstallatie van koolstofafvang bij een cementproducent.

De energietransitie is al volop aan de gang

Voor het gebouwenpark streven de gewesten ernaar om het energiezuinig te maken via een voldoende isolatie van de gebouwschil en zo de warmtevraag drastisch te verminderen. Tevens hebben ze **het einde van de verwarming met fossiele brandstoffen op korte termijn geprogrammeerd wat vandaag vnl. op de elektrificatie van de verwarming via warmtepompen neerkomt.**

De Green Deal legt ook duidelijk vast waar de bedrijven naartoe moeten. Dat objectief is niet tegenstrijdig met tot wat de recente evoluties op de energiemarkt en de onzekerheden rond de energieprijzen leiden. Hier komen nog andere elementen bij zoals stijgende CO₂-emissierechten, ... Dit allemaal **zet de energie-intensieve bedrij-**

ven maar ook de infrastructuurbeheerders Fluxys en Elia ertoe aan hun projecten en investeringen i.k.v. de energietransitie te versterken en te versnellen. En omdat de productie en recyclage van meerdere bouwmaterialen ook energie-intensief zijn, maken de producenten van bouwmaterialen daar geen uitzondering op. Ze investeren in de ontwikkeling van innoverende en minder energie-intensieve materialen, in energie-efficiëntie, in koolstofvrije energiebronnen en, voor de niet te vermijden CO₂-emissies, in koolstofafvang, -opslag en -gebruik (Carbon Capture Storage and Utilization of CCSU). Hoewel hernieuwbare energie (zonne-energie, windmolens, ...) wat soelaas kan brengen, volstaat ze niet om het totale energieverbruik te dekken.

Maar de energietransitie kan niet zonder de nodige infrastructuur

De energietransitie doet een beroep op elektrificatie als ook op nieuwe koolstofvrije energiedragers zoals waterstof en de derivaten ervan om de fossiele brandstoffen te vervangen. Het beschikbaar stellen van de koolstofvrije energie in voldoende hoeveelheden kan niet van de ene op de andere dag.

De infrastructuurbeheerder Fluxys is zijn vervoersnet en installaties druk aan het omvormen en uitbreiden teneinde ze voor het transport van H₂ alsook van CO₂ te kunnen gebruiken. Naast de werken zelf zijn er ook heel wat voorafgaande administratieve stappen bij verschillende beleidsniveaus nodig om over de vereiste vergunningen te beschikken. En dit vergt tijd.

Gezien de beperkte beschikbaarheid vandaag van koolstofvrije energiebronnen, worden de fossiele brandstoffen nu vnl. door elektriciteit vervangen. Almaar meer particulieren plaatsen een warmtepomp en rijden met een elektrische wagen. En de bedrijven 'vergroenen' hun productieproces via elektrificatie. **Het elektriciteitsnet nadert zo zijn maximumcapaciteit.** In Nederland is het al zover en in steeds meer provincies zit het net aan zijn maximumcapaciteit. Met als gevolg dat in Zeeland **bedrijven geen nieuwe aansluitingen kunnen krijgen.** In België voorspelt Elia dat het elektriciteitsverbruik van de bedrijven tussen nu en 2030 met de helft zal toenemen. Ook heeft Elia recent een verhoging van zijn investeringsplan aangekondigd. Inmiddels moet het elektriciteitsnet de toename van de vraag naar elektriciteit ook nog aankunnen.

Foto: Matthew Henry

Een toename van de elektriciteitsproductiecapaciteit en meer bepaald met koolstofvrije energiebronnen en/of hernieuwbare energie is vereist

Volgens de Belgian Energy Data Overview (editie winter 2024) van FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie, zijn de aandelen van de verschillende energiebronnen in het finale energieverbruik de laatste jaren vrij constant met name 76 % voor fossiele brandstoffen, 17 % voor elektriciteit en 5 % voor hernieuwbare energie en afval. In 2022 werd bijna de helft van de elektriciteit met kernenergie geproduceerd, 25 % met fossiele brandstoffen en intussen 25 % opgewekt met hernieuwbare energie. Met andere woorden, **elektrificatie betekent nog niet een volledige decarbonisatie**. Maar er wordt wel werk van gemaakt. Zo gaat bijvoorbeeld een groot deel van de extra investeringen van Elia naar het energie-eiland voor de kust. **Eurelectric**, de Europese federatie van de elektrici-

teitsindustrie, **onderzocht enkele energiemix scenario's om in 2050 een koolstofarme economie te bereiken**. In deze analyse maakt Eurelectric een onderscheid tussen de productiecapaciteit en de productie van elektriciteit om de variabele beschikbaarheid van hernieuwbare energie te compenseren (dunkelflaute, geen zon, geen wind). Volgens het scenario dat het best in lijn is met het Europese beleid, **dient de elektriciteitsproductiecapaciteit op Europese schaal te worden verdrievoudigd** teneinde in staat te zijn om de elektriciteitsproductie tegen 2040 te verdubbelen, **waarbij het aandeel van hernieuwbare energie aanzienlijk zou moeten toenemen** (9x meer zonnecapaciteit, 4x meer onshore windturbines en 10x meer offshore windturbines).

Foto: Jesse De Meulenaere

Aan de prijszetting sleutelen om de energietransitie te versnellen is geen oplossing als de rest niet volgt, integendeel

Sommigen zouden graag de energietransitie willen versnellen en overwegen hiervoor om via fiscale maatregelen een minder gunstige prijszetting voor de fossiele brandstoffen t.o.v. elektriciteit toe te passen. Verwijzend naar hierboven **heeft het weinig zin de elektrificatie te versnellen als de productietoename van koolstofvrije elektriciteit achterblijft**. De elektrificatie zou dan alleen het gebruik van fossiele brandstoffen van de industriële productie naar de productie van elektriciteit doen verschuiven. Bovendien kan ze het uitvlaggen van de industrie naar het buitenland accentueren en arbeidsvernietiging veroorzaken.

Bovendien dient de capaciteit van het elektriciteitsnet ook nog te kunnen volgen. Indien de energie-intensieve producenten niet aan het elektriciteitsnet kunnen aansluiten en geen alternatieven hebben, zal een prijsverhoging van de fossiele brandstoffen alleen de productiekosten doen toenemen, wat uiteindelijk in de verkoopprijzen verrekend zal worden en de competitiviteit van de lokale industrie in gevaar brengt. Dit geldt ook voor de producenten van bouwmaterialen. Met prijsverhogingen in de bouw als gevolg, waardoor o.a. energetische renovatieprojecten uitgesteld zullen worden. En dus, in dit ongun-

stig scenario waarbij tevergeefs gestreefd wordt om de energietransitie en de vermindering van de emissies van de industrie te versnellen, wordt de bouw minder betaalbaar met uiteindelijk een vermindering van de bouwactiviteit. Onder die vermindering zullen ook de energetische renovaties vallen die het energieverbruik en de emissies van niet-energiezuinige gebouwen hadden kunnen reduceren.

Ook zal de verhoging van de productiekosten het concurrentievermogen van de lokale productie in gedrang brengen. Het jaarverslag 2023 van de Nationale Bank verwijst naar een recente bevraging van multinationale bedrijven door de Europese Centrale Bank waaruit blijkt dat verschillen in o.a. energieprijzen medebepalend zijn om een productieactiviteit te verplaatsen. En zoals in het jaarverslag ook geschreven staat, zou dit tot een dubbel verlies leiden door het verlies aan creatie van zowel toegevoegde waarde als werkgelegenheid, zonder een verlaging van de emissies, de hoofddoelstelling van het beleid. Maar deze bevinding geldt eveneens in de andere zin: **koolstofvrije energie tegen competitieve prijzen is medebepalend om nieuwe investeringen, nieuwe productievestigingen aan te trekken**.

De BouwMaterialenProducenten benadrukken de noodzaak om de energietransitie op de beschikbaarheid van koolstofvrije energiedragers en de capaciteit van de netwerkinfrastructuur af te stemmen.

Een digitale transitie

De bouwsector heeft nood aan een digitale transitie. Van- daag de dag wordt in de bouwsector nog heel wat 'hand- matig' of met elementaire computersystemen uitgevoerd. Zo hebben ontwerpers het soms moeilijk om steeds over de meest recente productinfo en de laatste technische evoluties en innovaties te beschikken en zijn ze nog niet allemaal mee met BIM-toepassingen. In de bouwhandel omvatten de databanken duizenden referenties, waarvoor heel wat middelen en mankracht continu moeten worden ingezet om ze bij te houden. Enz. De hoeveelheid data die continu uitgewisseld en verwerkt worden, maakt mense- lijke fouten onvermijdelijk.

Een doorgedreven digitalisering kan belangrijke kwali- teits- en efficiëntiewinsten helpen realiseren. Wat grote actoren in de e-handel er wel toe zou kunnen aanzetten om eveneens in de bouwhandel te investeren. Ook Euro- pese reglementeringen zetten belangrijke stappen in de digitalisering van de bouw met o.a. de opzet van 'bouw- werkspoorsten' en een Europese databank.

In deze context blijkt het cruciaal dat de digitalisering in de bouw in een open systeem plaatsvindt waarbij de voornaamste stakeholders van de sector nauw betrokken zijn. Dit scenario moet een digitalisering mogelijk ma- ken die in een level playing field aan de noden en ver- wachtingen van de stakeholders tegemoetkomt. Dit heeft de BouwMaterialenProducenten ertoe aangezet om de voornaamste stakeholders van de bouwsector bijeen te

brenge om in het kader van de sector een open neu- traal gedistribueerd platform op te zetten. Dat platform moet als Belgische single-source-of-truth dienen waar alle meest recente technische, commerciële en andere productinfo en BIM-content via een veilig gecontroleerde toegang aan betrokken actoren in de bouw ter beschik- king worden gesteld. Om dat platform op Belgisch niveau op te zetten kan de sector op de neutrale begeleiding van Athumi, het Vlaams datanutsbedrijf, rekenen dat al erva- ring heeft opgedaan met meerdere platformen zoals het kabel- en leidinginformatieplatform (KLIP), het vastgoed- informatieplatform (VIP), ...

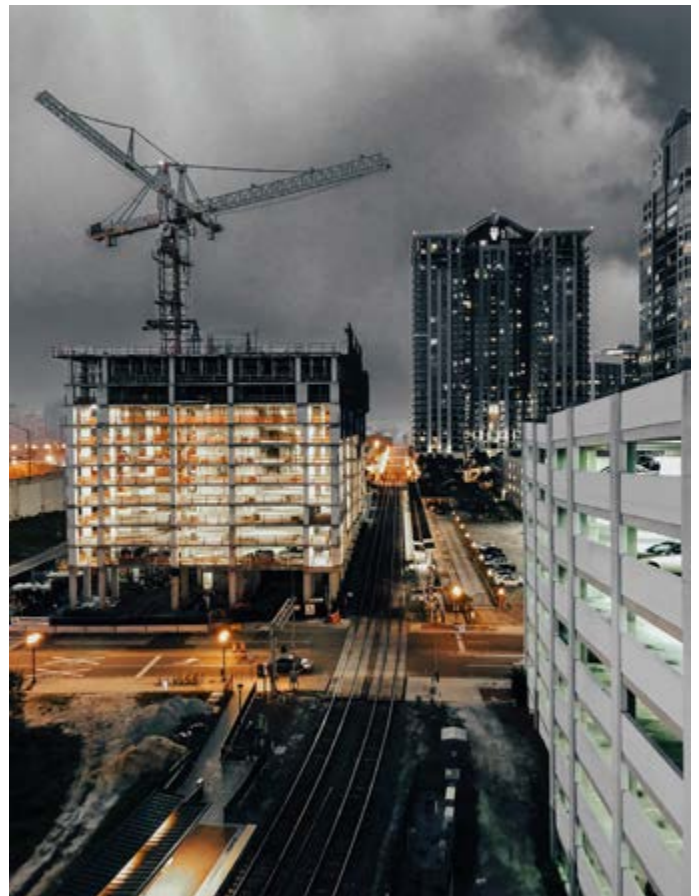

Foto: Nathan Waters

De BouwMaterialenProducenten verzoeken de overheden om in het kader van hun digitaliserings- initiatieven in de bouw alsook van het Europees overleg terzake, met de opzet van het Belgische bouw informatieplatform rekening te houden en om nauw met de stakeholders van dat platform te overleggen.

Voorzitter, Vicevoorzitters & Secretaris-generaal

Voorzitter

Frank Vanhove

Sales Leader Benelux/France Foamglas Owens Corning

Vicevoorzitters

Johan Van Der Biest

COO Western Europe Wienerberger AG

Patrick Renard

CEO Knauf Belux

Philippe Callewaert

Secretaris-generaal BMP – Belgische BouwmaterialenProducenten

Vaste leden*

Belgisch Luxemburgse Gips Vereniging

Afgevaardigden

Cor den Hartog

*Voorzitter
Country Manager Benelux
Etex Building Performance*

Ad Maas

*Secretaris-generaal
Chief External Affairs Officer
Saint-Gobain Solutions*

Belgische Baksteenfederatie

Afgevaardigden

Burt Nelissen

*Voorzitter
Bestuurder Steenfabrieken Nelissen*

Kristin Aerts

Directeur

* BMP heeft 2 categorieën van leden: naast de deelsectoren (vaste leden) zijn ook producenten (toetredende leden en partners) rechtstreeks aangesloten.

Vaste leden

Beroepsvereniging van Belgische Vezelcement Producenten
Afgevaardigde

Filip Waem
QEHS Manager Etex

Belgische federatie van de chemische industrie en life sciences
Afgevaardigden

Saskia Walraedt
Director Essenscia Polymatters

Geert Dhaese
Senior Adviser Building & Construction

**Verbond van ontginnings- en veredelingsbedrijven
van onbrandbare gesteenten**
Afgevaardigden

Sébastien Loiseau
Afgevaardigd Bestuurder

Michel Calozet
Secretaris-generaal

Infobeton
Afgevaardigden

Hervé Camerlynck
Directeur Febelcem

Stef Maas
Directeur FEBE

infobeton.be

Mineral Wool Association
Afgevaardigden

Pieter Van Laere
Public Affairs Manager
Saint-Gobain Construction Products
(Gyproc en Isover)

Koen Peeters
Manager Public Affairs BeLux
Rockwool Belgium

INDUFED
Afgevaardigden

Thomas Pollet
Glass Specialist & Digitalization Manager

Jean-Denis Fontaine
Glass Expert INDUFED

Toetredende leden

Saint-Gobain Construction Products Benelux

Afgevaardigde

Frank te Poel

CEO Gypsum and Insulation Building Activities BNL

Wienerberger

Afgevaardigden

Johan Van Der Biest

COO Western Europe Wienerberger AG

Caroline Van de Velde

CEO Wienerberger Belgium

Etex

Afgevaardigde

Patrick Balemans

Head of Division – New Ways

Foamglas

Afgevaardigde

Frank Vanhove

Sales Leader Benelux/France Foamglas Owens Corning

Knauf

Afgevaardigden

Patrick Renard

CEO Knauf Belux

Geoffrey Houbart

Sustainability & Public Affairs Director

Lhoist

Afgevaardigde

Frederik Verhelst

Head of Materials – Lhoist Europe

Soprema

Afgevaardigden

Marc Geerts

Managing Director Belux

Michel Van Strydonck

Senior Business Manager

partner

Partner

Velux
Afgevaardigden

Yves Sottiaux
Market Director Belgium

Vincent Detemmerman
Public Affairs Manager

BMP – Belgische BouwmaterialenProducenten

Philippe Callewaert
Secretaris-generaal

philippe.callewaert@BMPMC.be

